

TEKNIIKAN SANASTOKESKUS ■ CENTRALEN FÖR TEKNISK TERMINOLOGI

TERMINFO

Yhdeksästoista vuosikerta • numero 3 • 1999

Turvatyynysanasto

**Terminologit koolla
Pariisissa**

**Raportti Nordterm-
päiviltä**

www.nordterm.net

TERMINFO

19. vuosikerta • numero 3 • 1999

Julkaisija: Tekniikan Sanastokeskus ry

Kustantaja: Stellatum Oy

Päätoimittaja: Olli Nykänen

Toimitussihteeri: Kaisa Kuhmonen

Toimittaja: Sirpa Suhonen (Summaries)

Toimitusneuvosto: Jukka Ihanus,
Kari Kaartama, Sirpa Kuusisto-Niemi, Pertti
Laine, Markku Lammi, Olli Nykänen, Mikael
Reuter, Seija Suonuuti, Krista Varantola

Painopaikka: Oy EDITA Ab, Helsinki 1999

Tilaukset ja osoitteenmuutokset

Tampereen Laserma Oy,
Kuoppamäentie 3 A, 33800 TAMPERE
tilaukset: puh. 9800-2599 (puhelu ilmainen)
osoitteenmuutokset: puh. (03) 225 1948,
faksi (03) 225 1955

Tilausehto

Kestotilauksena tilattu lehti tulee tilaajalle
vuodesta toiseen ilman eri uudistusta, kun-
nes tilaaja joko muuttaa tilauksen määrä-
aikaiseksi tai lopettaa sen. Tilauksen hinta on
vuoden alussa voimassa oleva hinta, joka on
painettu lehteen. Tilauksen voi keskeyttää
ennen tilauskauden loppua joko puhelimitse
tai kirjeellä. Peruutus on tehtävä vähintään
kaksi viikkoa ennen tilausjakson alkamista.
Mikäli peruutus ei saavu määräaikaan men-
nessä, laskutetaan tilaajan saamat lehdet
irtonumerohintaan sekä peruutuksen aiheut-
tamat kulut 30 mk.

Tilauhinnat Suomessa

Kestotilaus 180 mk (12 kk)

Vuositilaus 195 mk (12 kk)

Irtonumero 35 mk

Ilmestyy 4 kertaa vuodessa.

Irtonumeromyynti

Akateeminen Kirjakauppa (Helsinki, Lappeen-
ranta, Oulu, Tampere ja Vaasa),
Suomalainen Kirjakauppa (Joensuu, Jyväskylä,
Kuopio, Mikkeli ja Rovaniemi),
Turun Kansallinen Kirjakauppa.

Tilajarekisterin tietoja voidaan käyttää suora-
markkinoinnissa.

ISSN 0358-7517

SISÄLLYS

Turvatyynysanasto 3
Leena Pouttu & Elisa Viita

Termipalvelun uusi hinnoittelu .. 9

**Eurooppalaiset terminologit
koolla Pariisissa** 11
Virpi Kalliokuusi

Nordterm '99 14
Kaisa Kuhmonen

**Välkommen till
www.nordterm.net** 18
Lena Jolkkonen

**Osmo Ranta (1926—1999)
in memoriam** 21

Kirjallisuutta 22

Termiharava 24

Summaries 25

Lukijapalautetta voi lähettää Tekniikan Sanastokes-
kukseen (osoite takakannessa) tai sähköpostitse
osoitteeseen terminfo@tsk.fi.

Terminfo Internetissä: <http://www.tsk.fi/ti>

Turvatyynysanasto

Leena Pouttu & Elisa Viita

Filosofian ylioppilaat Leena Pouttu Vaasan yliopistosta ja Elisa Viita Tampereen yliopistosta olivat viime kesänä harjoittelijoina Tekniikan Sanastokeskuksessa. Harjoittelunsa aikana he laativat minisanaston autojen turvatyynyistä. Sanastotyötä ohjasi Sanastokeskuksen johtaja Olli Nykänen.

Aktiivista ja passiivista turvallisuutta

Autonvalmistajat pyrkivät jatkuvasti parantamaan autojen turvallisuutta kehittämällä aktiivista ja passiivista ajoneuvoturvallisuutta. *Aktiivisella ajoneuvoturvallisuudella* eli *ajoturvallisuudella* tarkoitetaan niitä ajoneuvon ominaisuuksia, jotka auttavat kuljettajaa välttämään onnettomuuksia. Ajoneuvon aktiivisia turvajärjestelmiä ovat esimerkiksi valot, jarrut, ohjaus ja muut ajo-ominaisuuksiin vaikuttavat tekijät.

Passiivinen ajoneuvoturvallisuus eli *kolariturvallisuus* muodostuu ominaisuuksista, jotka vähentävät ajoneuvossa matkustavien loukkaantumisriskiä onnettomuustilanteessa. Sana *passiivinen* viittaa siihen, että kuljettaja ei onnettomuuden sattuessa voi itse vaikuttaa turvallisuutta lisääviin tekijöihin. Passiivisia ajoneuvon turvajärjestelmiä ovat esimerkiksi turvavyöjärjestelmät, turvatyynyt sekä muut kolaritilanteessa toimivat järjestelmät. Päätimme laatia minisanaston turvatyynyistä, koska aihe on ajankohtainen ja kiinnostava, eikä siitä aikaisemmin liene tehty terminologista käsitejärjestelmää.

Sanastoa varten keräsimme materiaalia autojen maahantuojilta, luimme autoalan kirjallisuutta sekä erityisesti vastinei-

den haussa käytimme apuna Internetiä. Asiantuntija-apua turvatyynysanaston laadintaan antoi autoinsinööri *Mikko Järvinen*. Sanastoa tehdessämme huomasimme, että alalla käytetyt termit ovat vielä melko vakiintumattomia. Muun muassa homonymiaa, jossa yksi termi vastaa kahta tai useampaa käsitettä, esiintyy yleisesti. Alan nopea kehitys on varmasti yksi syy termistön kirjavuuteen, mutta autonvalmistajat pyrkivät ehkä myös tietoisesti erottumaan kilpailijoista käyttämällä turvatyynyistä ja siihen liittyvistä osista eri nimityksiä. Tämä taas on omiaan aiheuttamaan epäselvyyttä viestinnässä.

Erilaisia tyynyjä

Tavoitteenamme oli laatia mahdollisimman yleispätevä sanasto, joka sisältäisi tärkeimmät turvatyynyn toimintaan liittyvät käsitteet. Ensin jaottelimme turvatyynyt kolaritilanteen mukaan; nokkakolarissa laukeavat *etuturvatyynyt* ja *takamatkustajan turvatyynyt* ja kylkikolarissa *sivuturvatyynyt*. Tyynyosan koon mukaan jaoin tyynyjä *täysikokoiseen turvatyynyyn* ja *euroturvatyynyyn*. Täysikokoisen turvatyynyn tyynyosa on Yhdysvaltojen lakien mukainen, euroturvatyynyä suurempi turvatyyny. Tyynyosa on suurempi, koska joissakin Yhdysvaltojen osavaltioissa turvavyön käyttö on vapaaehtoista ja turvatyynyä pidetään siksi usein ensisijaisena turvajärjestelmänä, kun taas Euroopassa turvatyynyn ajatellaan vain täydentävän turvavyön antamaa suojaa.

Turvatyynyjärjestelmän määrittelyminen oli vaikeaa, koska eri lähteet käsittelivät asiaa usein hyvinkin erilaisesta näkökulmasta. Alkuvaiheessa tuotti hanka-

luuksia hahmottaa kaikille turvatyynyjärjestelmille yhteiset toiminnot. Päätimme määrittellä käsitteet toiminnallisesta näkökulmasta käsin, jotta saisimme mukaan turvatyynyjärjestelmän toiminnalle olennaisimmat osat valmistajasta riippumatta. Osien toimintaan perustuva määrittely on perusteltua myös siksi, että niiden tekninen toteutus saattaa alan kehittyessä muuttua nopeastikin.

Tärkein tehtävämme oli selvittää termin *turvatyyny* asema käsitejärjestelmässä. Se olikin yllättävän hankalaa, koska toisaalla termiä käytetään viittaamaan koko turvatyynyjärjestelmään, kun taas toisaalla sillä tarkoitetaan pelkkää tyynyosaa. Sama ongelma ilmeni myös sanastossa mukana olevissa vastinekielissä.

Vieraskielisten vastineiden osalta halusimme hiukan karsia mukaan otettavien synonyymien määrää, joten päädyimme seuraaviin ratkaisuihin: Englannin kielessä turvatyynyn vastine voidaan kirjoittaa joko yhteen (*airbag*) tai erikseen (*air bag*). Sama käytäntö pätee useimmiten myös muihin englanninkielisiin vastineisiin, joissa sana esiintyy. Esitämme sanastossa ainoastaan erikseen kirjoitetut muodot. Yhteen kirjoitettu muoto on otettu mukaan silloin, kun se on ollut ainoa löytynyt kirjoitusasu. Saksan kielessä suositaan yhteenkirjoittamista ilman yhdysviivaa, mutta oikeinkirjoitustuudistuksen mukaan yhdysviivaa voi kuitenkin käyttää silloin, kun se helpottaa sanan hahmottamista. Esimerkiksi kuljettajan turvatyynylle annettu vastine *Fahrerairbag* voidaan kirjoittaa myös *Fahrer-Airbag*. Turvatyynysanasto sisältää yhteenkirjoitetut muodot ilman yhdysviivaa, yhdysviivallinen muoto on kuitenkin annettu silloin, kun se on ollut ainoa löytynyt kirjoitusasu.

Pienenkin sanaston laatiminen osoitautui yllättävän aikaa vieväksi ja työlääksi puuhaksi, mutta samalla meille tarjoutui tilaisuus oppia uusia asioita ennestään vieraasta aiheesta. Kiitokset Tekniikan Sa-

nastokeskuksen porukalle mukavasta kesästä!

Palautetta turvatyynysanastosta voi lähettää Tekniikan Sanastokeskukseen.

Sanastossa käytetyt merkinnät:

- < vieraskielinen vastine viittaa määriteltä käsitettä laajempaan käsitteeseen
- ~ lähivastine: viittaa eri tavalla rajautuvaan käsitteeseen

1

**passiivinen ajoneuvoturvallisuus;
passiivinen turvallisuus;
kolariturvallisuus**

- sv passiv fordonssäkerhet; passiv säkerhet; krocksäkerhet
- en passive motor vehicle safety; passive safety; crash safety
- de passive Sicherheit *f* von Kraftfahrzeugen; passive Sicherheit *f*

ajoneuvon ominaisuudet, jotka riippumatta kuljettajan toimista lieventävät onnettomuuden seurauksia

Passiivisella ajoneuvoturvallisuudella ymmärretään laajimmillaan sekä ajoneuvon sisä- että ulkopuolella olevien onnettomuuden osapuolten vammojen minimointia. Termiä passiivinen turvallisuus ja sen vastineita käytetään usein termin passiivinen ajoneuvoturvallisuus sijasta, jos asiayhteys on selvä.

2

passiivinen ajoneuvon turvajärjestelmä

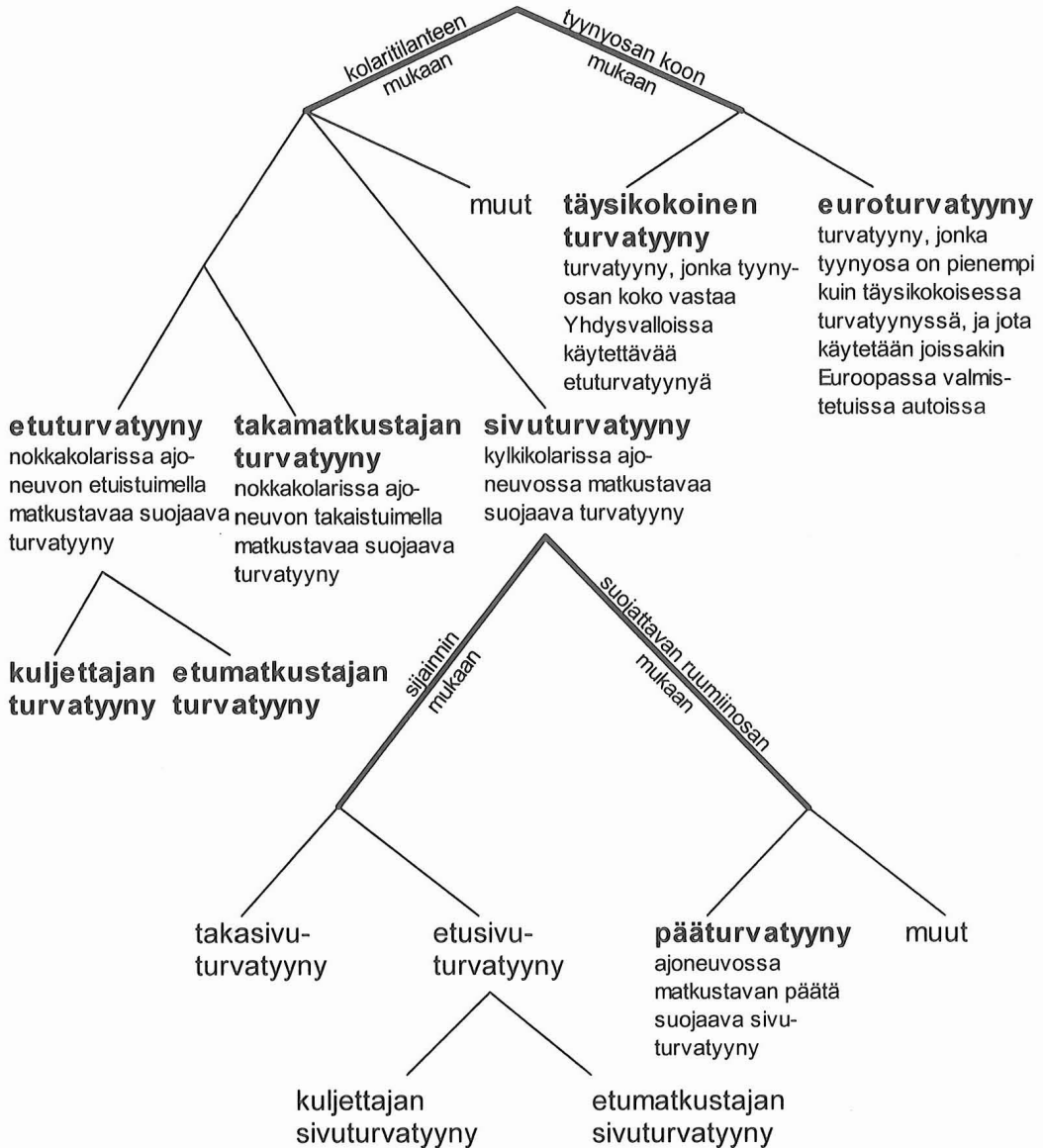
- sv fordonets passiva säkerhetssystem *n*
- en < vehicle safety system
- de < Fahrzeugsicherungseinrichtung *f*;
< Sicherheitssystem *n* im Kraftfahrzeug

onnettomuustilanteessa ajoneuvossa matkustavia automaattisesti suojaava tekninen järjestelmä

Passiivisia ajoneuvon turvajärjestelmiä ovat esimerkiksi *turvatyynyjärjestelmät* ja turvavöiden kiristimet.

turvatyyny

ajoneuvon turvavaruste, joka kolari-tilanteessa automaattisesti muodostaa kaasulla hetkeksi täyttyvän ajoneuvossa matkustavaa suojaavan pussin

3

turvatyynyjärjestelmä

sv krockkuddesystem *n*; airbagsystem *n*
en air bag restraint system; air bag system;
~supplemental restraint system; ~SRS
de Airbagsystem *n*

turvatyynyistä, törmäystunnistimista, turvatyynyn ohjainlaitteesta ja muista tarvittavista osista koostuva passiivinen ajoneuvon turvajärjestelmä

4

turvatyyny; turvatyyny-yksikkö; turvatyyny-moduuli

ei: airbag; airbag-yksikkö
sv krockkudde; airbag; airbagsenhet;
airbagmodul
en air bag; air bag module; air bag unit
de Airbag *m*; Luftsack *m*; Luftkissen *n*;
Airbagmodul *n*; Airbageinheit *f*

ajoneuvon turvavaruste, joka kolaritilanteessa automaattisesti muodostaa kaasulla hetkeksi täyttyvän ajoneuvossa matkustavaa suojaavan pussin

Termillä turvatyyny viitataan usein virheellisesti myös koko *turvatyynyjärjestelmään* tai pelkkään *tyynyosaan*. Termejä turvatyyny-yksikkö ja turvatyyny-moduuli sekä niiden vastineita käytetään, kun viitataan turvatyynyn eri osien muodostamaan kokonaisuuteen. Termiä airbag käytetään usein kansainvälisenä merkintänä ilmoittamaan autossa olevista turvatyynyistä.

5

etuturvatyyny

sv främre krockkudde; främre airbag
en front air bag; frontal air bag
de Frontairbag *m*

nokkakolarissa ajoneuvon etuistuimella matkustavaa suojaava *turvatyyny*

Etuturvatyyny laukeaa vain törmäyksessä, joka kohdistuu auton keulaan enintään 30 asteen kulmassa. Etuturvatyyny voi olla joko *kuljettajan turvatyyny* tai *etumatkustajan turvatyyny*.

6

kuljettajan turvatyyny

ei: kuljettajan airbag
sv förarkrockkudde; förarairbag
en driver air bag; driver's air bag; driver-side air bag
de Fahrerairbag *m*; Airbag *m* für Fahrer
Ks. *etuturvatyyny*.

7

etumatkustajan turvatyyny; matkustajan turvatyyny

ei: matkustajan airbag
sv passagerarkrockkudde;
passagerairbag
en front passenger air bag; front passenger's air bag; passenger air bag; passenger's air bag; passenger-side air bag
de Beifahrerairbag *m*; Airbag *m* für Beifahrer

Ks. *etuturvatyyny*. Jos autossa on vain etuturvatyyny, käytetään etumatkustajan turvatyynyä usein nimitystä matkustajan turvatyyny.

8

takamatkustajan turvatyyny; takaistuimen turvatyyny

sv passagerarkrockkudde till baksätessplatt
en back seat air bag
de Airbag *m* für den Rücksitz

nokkakolarissa ajoneuvon takaistuimella matkustavaa suojaava *turvatyyny*

9

sivuturvatyyny; sivutörmästyyny

sv sidokrockkudde; sidoairbag
en side air bag; side impact air bag
de Seitenairbag *m*

kylkikolarissa ajoneuvossa matkustavaa suojaava *turvatyyny*

passiivinen ajoneuvoturvallisuus

ajoneuvon ominaisuudet, jotka riippumatta kuljettajan toimista lieventävät onnettomuuden seurauksia

passiivinen ajoneuvon turvajärjestelmä

onnettomuusilanteessa ajoneuvossa matkustavia automaattisesti suojaava tekninen järjestelmä

turvatyynyjärjestelmä

turvatyynyistä, törmäystunnistimista, turvatyynyn ohjainlaitteesta ja muista tarvittavista osista koostuva passiivinen ajoneuvon turvajärjestelmä

muut

turvatyynyn poiskytkentä

etukätehen tehtävä kytkeä, joka estää turvatyynyn toiminnan esimerkiksi silloin, kun autossa on lasten turvaistuin

törmäystunnistin

ajoneuvon sijoitettu ilmaisinalaite, joka hidastuvuutta mittaamalla tunnistaa kolaritilanteen

turvatyynyn ohjainlaite

turvatyynyn toimintaa ohjaava laite

turvatyyny

ajoneuvon turvavaruste, joka kolaritilanteessa automaattisesti muodostaa kaasulla hetkeksi täyttyvän ajoneuvossa matkustavaa suojaavan pussin

turvatummin

turvatyynyn ohjainlaitteen osa, joka varmentaa törmäystunnistimesta tulleen signaalin ja muodostaa turvatyynyn laukaisun mahdollistavan kytkennän

ohjainlaitteen muisti

turvatyynyn ohjainlaitteen muistipiirit, joihin tallennetaan turvatyynyjärjestelmän toimintaan tarvittavia tietoja

tyynyosa

turvatyyny-yksikköön kuuluva tiiviisti taiteltu pussi, joka kolaritilanteessa täyttyy nopeasti kaasulla

kaasunkehitin

sytytin

10

pääturvatyyny

- sv huvudkrockkudde; huvudkrockskydd *n*;
huvudairbag
en head air bag
de Kopfairbag *m*

ajoneuvossa matkustavan päätä suojaava *si-*
vuturvatyyny

Pääturvatyynyä voidaan tyynyn rakenteen mukaan nimittää myös esimerkiksi *turvakaih-*
tiseksi. Yksi pääturvatyyny voi rakenteen mu-
kaan suojata joko vain edessä matkustavaa
tai sekä edessä että takana matkustavia hen-
kilöitä.

11

turvakaihdin

- sv skyddsgardin
en side window air bag curtain; air bag
curtain
de Airbag-Vorhang *m*

Ks. *pääturvatyyny*.

12

täysikokoinen turvatyyny

- sv krockkudde av full storlek; stor US-
krockkudde; stor US-airbag
en full-size air bag; full-size US air bag; US
air bag
de Full-Size-Airbag *m*; US-Airbag *m*

turvatyyny, jonka *tyynyosan* koko vastaa Yh-
dysvalloissa käytettävää *etuturvatyynyä*

Joissakin Yhdysvaltojen osavaltioissa turvavöi-
den käyttö on vapaaehtoista, ja turvatyynyn
katsotaan siten olevan ensisijainen turvajärjes-
telmä. Vrt. *euroturvatyyny*.

13

euroturvatyyny

- sv europeisk krockkudde; europeisk airbag
en facebag; Eurobag; Euro-airbag
de Euroairbag *m*; Eurobag *m*

turvatyyny, jonka *tyynyosa* on pienempi kuin
täysikokoisessa turvatyynyssä, ja jota käyte-
tään joissakin Euroopassa valmistetuissa au-
toissa

Euroopassa turvavöitä pidetään useimmiten
ensisijaisena turvajärjestelmänä, ja turvatyyny-
jen katsotaan vain täydentävän turvavöiden
antamaa suojaa.

14

tyynyosa; tyyny

- ei: turvatyyny
sv luftkudde; kudde
en air bag cushion; air bag; cushion; bag
de Airbag *m*; Luftsack *m*; Luftkissen *n*;
Kissen *n*

turvatyyny-yksikköön kuuluva tiiviisti taiteltu
pussi, joka kolaritilanteessa täyttyy nopeasti
kaasulla

15

turvatyynyn ohjainlaite; ohjainlaite

- ei: airbag-ohjainlaite
sv krockkuddens styrenhet;
airbagsstyrenhet; styrenhet
en air bag control unit; control unit;
electronic control unit; ECU; airbag
triggering device; triggering device;
triggering unit
de Airbag-Steuergerät *n*; Steuergerät *n*;
Airbag-Steuereinheit *f*

turvatyynyn toimintaa ohjaava laite

Lyhyempää termiä ohjainlaite käytetään sil-
loin, kun asiayhteys on selvä.

16

turvatunnistin

- sv säkerhetsgivare; säkerhetskontakt
en safing sensor
de Sicherheitssensor *m*

turvatyynyn ohjainlaitteen osa, joka varmen-
taa *törmäystunnistimesta* tulleen signaalin ja
muodostaa *turvatyynyn* laukaisun mahdollis-
tavan kytkennän

17

ohjainlaitteen muisti

- sv styrenhetens minne *n*
en memory of the control unit; ECU's
memory
de Speicher *m* des Steuergeräts

turvatyynyn ohjainlaitteen muistipiirit, joihin
tallennetaan *turvatyynyjärjestelmän* toiminta-
taan tarvittavia tietoja

Tiedot voivat koskea joko *turvatyynyn* laukai-
sukynnystä, törmäyksen voimakkuutta tai tur-
vatyynyjärjestelmän vikoja. Kun viitataan pel-
kästään vikoja tallentavaan muistiin, käyte-
tään myös nimitystä vikamuisti.

18

törmäystunnistin; törmäysanturi

- sv kollisionsgivare; krocksensor;
retardationsgivare
en crash sensor; collision sensor;
deceleration sensor
de Crashesensor *m*; Aufprallsensor *m*

ajoneuvoon sijoitettu ilmaisilaite, joka hidastuvuutta mittaamalla tunnistaa kolaritilanteen

Törmäystunnistin voi olla sähköinen tai sähkömekaaninen. Tunnistimien sijainti autossa vaihtelee. Yleensä *sivuturvatyynyillä* on erilliset tunnistimet ja *etuturvatyynyjen* tunnistin sijaitsee *ohjainlaitteessa*.

19

turvatyynyn poiskytkentä

- sv urkoppling av krockkudde
en air bag deactivation
de Deaktivierung *f* des Airbags

etukäteen tehtävä kytkentä, joka estää *turvatyynyn* toiminnan esimerkiksi silloin, kun autossa on lasten turvaistuin

Turvatyynyn poiskytkentä koskee yleensä *etumatkustajan turvatyynyä*. *Turvatyyny* voidaan kytkeä pois toiminnasta esimerkiksi merkkikorjaamalla tai sen voi tehdä itse avainkätisillä. Autossa voi olla myös automaattinen tunnistinjärjestelmä, joka tietyin ehdoin kytkee turvatyynyn pois toiminnasta.

Termipalvelun uusi hinnoittelu

Termipalvelussa on nykyisin käytössä aikaan perustuva hinnoittelu (480 mk/h), yhdestä kysymyksestä laskutettava työaika on enintään 15 minuuttia. Käytännössä vain harvat kysymykset selviävät tuossa ajassa.

Jotta termipalvelussa päästäisiin eroon veloitetun ajan ja todellisen työajan ristiriidasta, päätti TSK:n hallitus kokouksessaan yksinkertaistaa hinnoittelua ja siirtyä aikaan perustuvasta hinnoittelutavasta vastausten lukumäärään poh-

jautuvaan hinnoitteluun. Hinnoittelussa säilyy edelleen periaate, että vain löydettyistä vastauksista veloitetaan, "ei-oosta" ei siis tarvitse edelleenkään maksaa. Jos jäsenkokous hyväksyy uuden hinnoittelutavan, tulevat uudet hinnat voimaan 1.1.2000.

Jäsenten kiintiöt

TSK:n jäsenet saavat edelleen termipalvelua ilmaiseksi TSK:n hallituksen vuosittain

Kuva 1. Jäsenten kiintiöt

jäsenluokka	jäsenmaksu	vastausta/vuosi	hinta/vastaus
aatteelliset	900 mk	40	22,50 mk
alle 5 Mmk	900 mk	40	22,50 mk
5—50 Mmk	2000 mk	80	25 mk
50—500 Mmk	4000 mk	160	25 mk
yli 500 Mmk	6000 mk	240	25 mk

määrittämän kiintiön verran. Vastauskiintiö määräytyy jäsenmaksuluokan mukaan ja jäsenmaksuluokka puolestaan budjetin tai liikevaihdon loppusumman mukaan kuten tähänkin asti. Kunkin termipalveluvastauksen yhteydessä asiakkaalle ilmoitetaan annettujen ja jäljellä olevien vastausten lukumäärä samalla tavoin kuin tähän asti on ilmoitettu veloitetun ja jäljellä olevan termipalveluajan määrästä.

Jäsenet voivat pyytää siirtoa ylempään maksuluokkaan suuremman kiintiön saamiseksi. Kiintiön ylittävästä termipalvelusta laskutetaan 40 mk/vastaus.

Kertamaksut

Muille kuin TSK:n jäsenille termipalvelu on maksullista. Yksittäisistä kysymyksistä veloitetaan 100 mk/vastaus. Yksittäiset kyselyt laskutetaan joka kerta erikseen.

Termipalvelupaketit

Toistuvasti palvelua tarvitseville suosittelemme niin sanottuja termipalvelupaketteja, jotka oikeuttavat ennakkomaksua vastaan tiettyyn vastausmäärään. Toisin kuin tähän asti paketin "kuluttamiselle" ei enää ole vuoden määräaika.

Toimitusajat

Yksittäiset termikysymykset (1–2 termiä) selvitetään saman päivän kuluessa, jos kysely esitetään aamupäivän aikana. Jos kerralla kysyttäviä termejä on 3–6, vastaus annetaan viimeistään seuraavana työpäivänä. 7–20 termin kyselyt selvitetään lähimmän kolmen työpäivän kuluessa. Laajemmista kyselyistä on syytä sopia erikseen.

Kuva 2. Termipalvelupakettien hinnat

	hinta	vastausta	vastauksen hinta
peruspaketti	500 mk	10	50 mk
säästöpaketti	1200 mk	30	40 mk

Mikäli asiakas tarvitsee tavanomaisia toimitusaikoja nopeampaa palvelua, peritään maksut kaksinkertaisina. Kiirelisä koskee myös jäseniä: heidän kiintiöstään veloitetaan vastaavasti kaksinkertainen määrä vastauksia.

Taustatiedot auttavat

Luotettavan vastauksen löytymistä helpottavat hyvät taustatiedot, esimerkiksi termin käyttöyhteys eli konteksti ja tieto siitä, mihin alaan kysymys liittyy. Vastineen haku pelkän termin perusteella voi johtaa epäluotettavaan ja jopa väärään vastaukseen. Myös kysyjän itse löytämät johtolangat saattavat toimia hyödyllisinä vihjeinä.

Termipalvelun yhteystiedot:

puhelin (09) 608 876

faksi (09) 608 859

sähköposti termipalvelu@tsk.fi

Eurooppalaiset terminologit koolla Pariisissa

Virpi Kalliokuusi

European Association for Terminology (EAFTE) järjesti ensimmäisen eurooppalaista terminologia-alan yhteistyötä käsittelevän konferenssin (*Conference on Cooperation in the field of Terminology in Europe*) Pariisissa 17.–19. toukokuuta.

EAFTE:n konferenssiin osallistui yli 200 terminologia-alasta kiinnostunutta asiantuntijaa. Vaikka konferenssin esitelmissä keskityttiin paljolti tarkastelemaan keski- ja eteläeurooppalaisia koskevia terminologisia kysymyksiä, oli tilaisuudessa ilahduttavan paljon myös pohjoismaisia osanottajia.

Konferenssin tarkoitus ja sisältö

Nimensä mukaisesti EAFTE:n järjestämän konferenssin tarkoituksena oli keskittyä pohtimaan terminologioiden ja terminologia-alan organisaatioiden välistä yhteistyötä Euroopassa ja keinoja, joilla Eurooppaan voitaisiin luoda terminologian oma infrastruktuuri.

Terminologia-alan yhteistyötä ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia koskevat kysymykset olivat nousseet vahvasti esille vuonna 1995 toteutetussa eurooppalaisessa Pointer-tutkimusprojektissa (*Proposals for an Operational Infrastructure for Terminology in Europe*). Tutkimusprojektissa kerättiin tietoa Euroopassa tehtävästä terminologisesta työstä ja käytössä olevista resursseista sekä analysoitiin eri maiden ja kielialueiden heikkouksia, vahvuuksia ja kehitysmahdollisuuksia. Tutkimuksen tuloksena esitettiin joukko konkreettisia ehdotuksia, joiden avulla voitai-

siin luoda edellytykset käytössä olevien voimavarojen tarkoituksenmukaiselle ja tehokkaalle käytölle ja terminologian ja sanastotyön yleisen infrastruktuurin luomiselle. EAFTE:n toukokuussa järjestämä konferenssi oli seurausta Pointer-projektin tutkimustuloksista ja EU:n komission kiinnostuksesta saada aikaan terminologia-alan yhteistyökysymyksiä käsittelevä tapahtuma.

Konferenssijärjestäjät asettivat tapahtuman tärkeimmäksi tavoitteeksi keskustelut terminologia-alan eri yhteistyömuodoista Euroopassa. Myös EAFTE:n aseman vakiinnuttaminen alalla toimivien ammattilaisten yhteistyöelimenä oli yksi konferenssin tavoitteista. Tieteellisten tutkimustulosten ja käytännön sanastotyön ongelmien esittelyn sijasta konferenssi-ohjelmaan hyväksyttävissä esitelmissä tuli keskittyä seuraaviin yleisiin teemoihin:

- EAFTE:n ja muiden eurooppalaisten terminologia-yhdistysten¹ väliset yhteistyön muodot
- yhdistysten toimintaan, terminologisen tiedon välitykseen, koulutukseen sekä aineistojen ja välineiden käyttöön liittyvät ongelmat
- terminologian ja sanastotyön tiedottamiseen ja markkinointiin liittyvät ongelmat
- terminologioiden väliseen yhteistyöhön liittyvät ongelmat.

Ohjelma oli jaettu kuuteen aiheidenmukaiseen osioon (terminologia-alan yhteistyön muodot, terminologia-alan resurssit, harmonisointi ja standardisointi,

¹ Terminologia-yhdistyksistä puhuessaan EAFTE viittaa lähinnä ammatillisiin yhdistyksiin, joiden jäseninä voivat olla myös yksityiset henkilöt.

koulutus ja terminologian asema yhteiskunnassa), joissa kaikissa tuli esitellä alalla työskentelevien toimintaan ja yhteistyöhön liittyviä konkreettisia ongelmia ja niiden ratkaisumalleja. Konferenssin päätteeksi julistettiin eurooppalaisten terminologiayhdistysten yhteisesti sopima toimintasuunnitelma, jonka tavoitteena on tukea uusien kansallisten yhdistysten ja sanastokeskusten perustamista sekä vahvistaa jo olemassa olevien asemaa Euroopassa.

Malliesimerkkejä Kataloniasta ja Pohjoismaista

Konferenssin aikana esitetyissä puheenvuoroissa onnistuttiin yllättävän hyvin pitäytymään tapahtuman rajauksessa: terminologian teoriaan liittyvien tutkimustulosten esittelyjä ei juuri ollut ja käytännön hankkeiden esittelyissäkin pystyttiin melko hyvin pitäytymään toiminnallisia yhteistyömuotoja koskevissa kysymyksissä.

Erinomaisen hyvän esimerkin siitä, miten tehokkaasti ja kokonaisvaltaisesti sanastotyö ja terminologiset palvelut on onnistuttu kansallisella tasolla järjestämään, antoivat Katalonian terminologikeskuksen *Termcatin* edustajat. Kataloniassa terminologia on osa maakunnan virallista kielipolitiikkaa, ja terminologisten palvelujen saanti katalaanin kielellä on turvattu julkisella rahoituksella.

Termcat koordinoi kaikkea terminologista tutkimusta ja käytännön sanastotyötä Kataloniassa, ja sen tarjoamiin palveluihin kuuluvat sanastoaineistojen tuottaminen (sanakirjat ja termitietokannat), sanasto- ja tutkimusprojekteihin osallistuminen, terminologiset tietopalvelut (mm. kirjasto viitetietokantoinen, www-sivut), konsultointi ja kielineuvonta, katalaaninkielisten termien ja käsitteiden standardisointi, koulutus- ja kurssipalvelut sekä osallistuminen niin kansalliseen kuin kansainväliseen terminologia-alan yhteistyöhön. Termcat tekee myös tiivistä yhteistyötä Katalonian yliopistojen ja tutkimus-

laitosten, kielenhuoltoelinten sekä yksityisten yritysten ja yhteisöjen kanssa.

Sanastoaineistojen tuotannossa ja kielineuvonnassa keskuksen pääpaino on kaksikielisyydessä (katalaani ja espanja), mutta yhä useammassa sanastoissa ja Termcatin termitietokannoissa pyritään julkaisemaan monikielistä aineistoa. Monikielisyytensä ja lukuisten kansainvälisten yhteyksiensä ansiosta Termcat tuntuu ainakin ulospäin toimivan ei vain oman maakuntansa vaan lähes koko Espanjan kansallisena sanastokeskuksena (myös baskinkielisellä alueella on vastaavanlainen keskus, *Euskalterm*). Vaikka Termcatin vahva organisaatio ja asema Espanjassa perustuu pyrkimykseen taata pienen kielen asema valtakielen rinnalla, on katalonialaisten esimerkki erinomainen muistutus kaikille Euroopan unionin nykyisille ja tuleville jäsenmaille siitä, miten tärkeä merkitys yleisillä terminologisilla palveluilla on kansalliskielten säilyttämisessä ja jäsenvaltioiden kansalaisten yhdenvertaisessa kohtelussa.

Katalonialaisten lisäksi pohjoismaiset sanastokeskukset olivat hyvin esillä konferenssissa. Tanskalaisen *DANTERM-centretin* johtaja *Bodil Nistrup-Madsen* esitteli vuonna 1998 perustetun keskuksen organisaatiota ja toimintaa sekä niitä ongelmia, joita Tanskassa on kohdattu kansallisen sanastotyön järjestämisessä. Allekirjoittanut kertoi yhdessä *Anna-Lena Bucherin* (TNC) kanssa sanastokeskusten toimintaperiaatteista ja yhteistyöperinteistä Suomessa ja Ruotsissa. Pohdimme esityksessämme muun muassa sitä, millaisen infrastruktuurin kansalliset sanastokeskukset vaativat toiminnalleen ja millaiset ovat TNC:n ja TSK:n tulevaisuudennäkymät.

TNC:n terminologit *Åsa Holmér* ja *Henrik Nilsson* puolestaan esittelivät uusia yhteistyön muotoja MLIS-ohjelmaan kuuluvien projektien Nordterm-Netin ja WebIt/Efcotin avulla. Nordterm-Net on laajin tähän mennessä toteutettu yhteispohjoismainen termipankkihanke (ks. s.

18), ja WebIt/Efcot-hankkeessa pyritään laajentamaan Ruotsissa käytössä ollutta tietotekniikka-alan sanastotyön mallia aluksi Kreikkaan, Norjaan ja Suomeen ja myöhemmin mahdollisesti myös muihin Euroopan maihin. (Lisätietoja hankkeista saa TSK:n www-sivuilta osoitteesta <http://www.tsk.fi>). Esimerkkinä siitä, miten sanastokeskukset voivat järjestää yhteistyön yhtäältä Euroopan komission terminologiayksikön ja toisaalta eri erikoisalojen asiantuntijoiden kanssa kansallisella tasolla, oli TNC:n terminologin *Katja Hallbergin* esitys siitä, miten TNC on osallistunut *Eurodicautom*-termipankin täydentämiseen ruotsinkielisellä aineistolla. TSK:n osallistumisesta vastaavanlaiseen työhön Suomessa on kerrottu useissa Terminfon numeroissa.

Terminologia-alan koulutukseen liittyviä kysymyksiä käsiteltiin useissa esitelmissä ja pohdittiin yhteistyömahdollisuuksia eri oppilaitosten välillä. Monissa Euroopan maissa on etsitty keinoja, joilla korkeakoulujen perustutkintoihin saataisiin joustavammin mukaan terminologian opetusta. Yhtenä vaihtoehtona on tutkittu etäopetuksen mahdollisuuksia Internetissä. Vaasan yliopiston pitkät perinteet ja uudet kokeilut terminologian opetuksessa olisivat varmasti kiinnostaneet konferenssin osanottajia, mutta tällä kertaa ei Vaasasta ollut mukana esitelmöitsijöitä.

Mitä konferenssin jälkeen?

Konferenssin puheenvuoroissa tuli esille hyviä esimerkkejä siitä, mihin kansallisten sanastokeskusten tai terminologia-alan yhdistysten tulisi toiminnassaan keskittyä ja minkälaisia yhteistyön muotoja niiden kannattaa hakea muiden kansallisten organisaatioiden kanssa. Samoin esityksissä annettiin hyviä vihjeitä siitä, miten terminologit voivat yhdistää voimansa kansainvälisten hankkeiden toteuttamisessa ja tehdä kenties näin terminologiaa ja sanastotyötä tunnetummiksi niin tavallisille kansalaisille kuin yrityksille ja hallinnon

edustajille. Yleisten terminologisten palvelujen järjestäminen nähtiin tarpeelliseksi kaikissa Euroopan maissa, mutta jokaisen maan ja jokaisen kielialueen tulee tietenkin itse miettiä omat erityistarpeensa ja mahdollisuutensa järjestää terminologiset toimintansa niiden mukaisesti. Terminologiakeskusten verkottuminen ja Internetin kautta tarjottavat palvelut antavat sanastokeskuksille entistä paremmat mahdollisuudet tehostaa toimintaansa ja välttää turhia päällekkäisyyksiä.

Hyvien käytännön esimerkkien lisäksi konferenssin olisi toivonut panostavan enemmän selkeisiin loppuyhteenvetoihin ja yhteisiin näkemyksiin siitä, miten terminologia-alan merkitystä voidaan lisätä, alalla toimivien voimavaroja kasvattaa ja terminologisten palvelujen ja aineistojen käyttöä tehostaa. Yhteiset linjaukset siitä, miten sanastotyöstä ja sen merkityksestä voidaan parhaiten tarjota tietoa julkisen sektorin ja liike-elämän päättäjille, jäivät valitettavasti vielä tässä konferenssissa käsittelemättä.

Lisätietoja:

<http://www.unilat.org/dtil/aet>
<http://www.termcat.es>

(Ks. myös EAFT:n esittely Terminfon numerossa 3/1996 ja POINTER-tutkimusprojektin esittely Terminfon numerossa 2/1996.)

Nordterm '99

Kaisa Kuhmonen

Pohjoismaiset Nordterm-päivät järjestettiin 13.–16. kesäkuuta Gentoftessa Kööpenhaminan lähellä. Päivien teemana oli tänä vuonna *Terminologia tulevaisuuden tietoyhteiskunnassa*. Ohjelmaan kuului kurssi terminologian opettajille, terminologia-alan symposiumi sekä Nordtermin yleiskokous ja työryhmien kokouksia.

Pohjoismaisten sanastokeskusten yhteistyöelin Nordterm on järjestänyt Nordterm-päiviä vuodesta 1976 lähtien. Päivät pidetään nykyään joka toinen vuosi, ja tänä vuonna järjestämisyvuorossa oli Tanska ja DANTERMcentret. Nordterm-päivien ja niiden yhteydessä järjestettävän seminaarin tavoitteena on terminologisen kiinnostuksen ja tiedon levittäminen niin Pohjoismaissa kuin Pohjolan ulkopuolellakin. Samalla Nordterm-päivät toimivat pohjoismaisten terminologien kohtauspaikkana, jossa on mahdollisuus solmia yhteyksiä ja kuulla, mitä terminologian ja sanastotyön saralla tapahtuu Pohjoismaissa.

Eväitä sanastotyön opettajille

Tämänkertaiset Nordterm-päivät aloitti kurssi, joka oli suunnattu terminologiaa ja sanastotyötä opettaville. Kiinnostus sanastotyöhön on kasvanut viime vuosina, tietoa sanastotyöstä ja terminologiasta kaipaavat niin kielten ja kääntämisen opiskelijat kuin eri alojen asiantuntijatkin. Kurssin tarkoituksena oli antaa meille sanastotyön opettajille lisää eväitä sekä uusia ideoita opetustyöhön.

Kurssin aluksi kanadalainen *Nelida Chan* esitteli omaa opetusmenetelmäänsä, jota hän käyttää opettaessaan termi-

nologiaa Yorkin yliopistossa Torontossa. Nelida Chan korosti sitä, että kurssieja suunniteltaessa on erittäin tärkeää kartoittaa kohdeyleisön taustatiedot, tarpeet ja odotukset kurssia kohtaan. Tämä tietysti pätee kaikkeen kurssitoimintaan, mutta sanastotyötä ja terminologiaa käsittelevillä kurseilla se on erityisen tärkeää, koska kurseille osallistuvilla on hyvin erilaisia taustoja. Lisäksi on tärkeää selvittää, miksi he ovat kiinnostuneita terminologiasta ja sanastotyöstä. Koska kurssiaika on yleensä rajallinen, Nelida Chan kehottaa keskittymään vain muutama kohderyhmän mukaan valittavaan asiaan. Teorian tukena on syytä käyttää hyvin yksinkertaisia ja konkreettisia esimerkkejä, sillä maallikon mielestä terminologia saattaa vaikuttaa aluksi abstraktilta ja filosofiselta pohdiskelulta, jolla ei ole mitään tekemistä hänen ehkä melko konkreettisten ongelmiansa kanssa.

Chan jakaa oman kohdeyleisönsä karkeasti kolmeen ryhmään. Termien "tuottajiin" ja käyttäjiin kuuluvat esimerkiksi tutkijat, insinöörit ja standardisoijat. Terminologisten tuotteiden (eli sanastojen ja termipankkien) käyttäjiä puolestaan ovat muun muassa kääntäjät, tekniset kirjoittajat, kielten opettajat ja muut kielten ammattilaiset. Kolmanteen ryhmään kuuluvat sanastojen laatijat eli esimerkiksi informaattorit, luokittelijat, tesaurusten laatijat, terminologit, kielenhuoltajat ja leksikografit. Kaikilla näillä ryhmillä on luonnollisesti erilaiset tiedon tarpeet ja ryhmien sisälläkin tarpeet vaihtelevat.

Ensimmäiseen ryhmään kuuluvilla ei yleensä ole varsinaista kielitaustaa, mutta he ovat kiinnostuneita terminologiasta siksi, että uudet käsitteet ja termit syntyvät juuri näiden eri alojen asiantuntijoi-

den päivittäisessä työssä. He tulevat sanastotyön kurssille yleensä siksi, että kaipaavat lisätietoa siitä, miten antaa uusille käsitteille hyviä ja yksiselitteisiä nimityksiä. Chan lähteeikin tämän ryhmän kanssa usein liikkeelle siitä, mikä on sanan ja termin välinen ero ja miten termejä muodostetaan. Termien lisäksi erikoisalojen asiantuntijat ovat kiinnostuneita määritelmien kirjoittamisesta. Vaikka he itse tuntevat oman alansa käsitteet ja niiden sisällöt, on tärkeää, että he pystyvät viestimään alansa kehityksestä myös muiden alojen asiantuntijoille ja suurelle yleisölle. Tähän he tarvitsevat taitoa kuvata ja määritellä selkeästi alansa keskeisiä ja ajankohtaisia käsitteitä. Määritelmien kirjoittaminen on vaikeaa, ja sitä oppii oikeastaan vain harjoittelemalla, mutta perusvirheet voi välttää, kun tietää, että määritelmän kirjoittamisen täytyy perustua käsiteanalyysiin ja käsitejärjestelmien hahmottamiseen.

Sanastotyön lopputulosten käyttäjille eli kääntäjille, teknisille kirjoittajille ja muille kielityöläisille sanastot ja termipankit ovat ammatinharjoittamisen apuvälineitä. Tätä ryhmää ei niinkään kiinnosta määritelmien kirjoittaminen vaan se, millä termillä mihinkin käsitteeseen viitataan, mikä on jonkin termin vastine toisella kielellä tai miten käsitteet ylipäätään ilmenevät tekstissä tai puheessa.

Jos ajatellaan käsitettä puu, niin se voi ilmetä erilaisissa ja eriaiheisissa teksteissä eri tavoin. Jos näkökulmana on vaikkapa ympäristö, niin puuhun voidaan viitata puhumalla esimerkiksi luonnonvaroista tai vielä tarkemmin uusiutuvista luonnonvaroista tai puuvaroista. Tekstissä käsitteeseen voidaan siis viitata joko sen varsinaisella nimityksellä, yläkäsitteen termillä, määritelmällä tai jollain muulla ilmaisulla. Kun kirjoittaja tuntee käsitejärjestelmän, hän voi vapaammin valita, mitä ilmausta käyttää käsitteestä. Samoin kääntäjänkin täytyy kääntäessään huomata, mihin käsitteeseen kirjoittaja oikeastaan viittaa ja millainen on kyseisen

käsitteen ympärillä oleva käsitejärjestelmä. Kääntäjän ei tietenkään tarvitse aina käyttää juuri kyseisen termin vastinetta, vaan joskus voi olla parempi ilmaista sama asia yläkäsitteen, määritelmän tai jonkin muun selityksen avulla. Valintaan vaikuttavat tietenkin tilanne, konteksti ja se, mitä ylipäätään halutaan sanoa.

Kolmas ryhmä (eli sanastojen ja sanakirjojen laatijat) on kahta edellistä heterogeenisempi. Sen tarpeet vaihtelevat sen mukaan, kuuluuko ryhmään kielenhuoltajia, informaattikoita vai terminologeja. Kielenhuoltajat ovat kiinnostuneita terminologian ja termien sosiolingvivistisestä ulottuvuudesta, siitä millainen rooli ja sosiaalinen funktio termeillä on kielessä ja miten uudet termit leviävät käyttöön. Informaattikoita puolestaan kiinnostaa, millaista apua terminologia tarjoaa, kun laaditaan tesaureja ja asiasanalistoja luokittelua tai tiedonhakua varten ja miten termitietokantoja voisi hyödyntää tiedonhaussa muista tietokannoista. Terminologia voi auttaa heitä huomaamaan, kuinka käsitteet ilmenevät dokumenteissa ja millaisia suhteita käsitteiden välillä on. Terminologit kaipaavat lisätietoa etenkin sanastotyötä helpottavista uusista työkaluista ja siitä, kuinka koota ja hallita suuria termimääriä ja tuottaa uutta aineistoa muiden käytettäväksi.

Nelida Chanin antoisan esitelmän jälkeen jakauduimme neljään ryhmään, joissa pohdimme erilaisten kohderyhmien tarpeita ja ongelmia. Kukin ryhmä suunnitteli, millainen voisi olla kyseisen kohderyhmän kurssiohjelma tai millaisista käytännön esimerkeistä ja harjoituksista voisi olla hyötyä.

Symposiumin antia

Symposiumin pääaiheina olivat tänä vuonna *Kieliteknologiasovellusten käyttö terminologisiin tarkoituksiin ja Supistaa-ko tieteen ja tutkimuksen kansainvälistyminen kansalliskielten käyttöalaa Pohjoismaissa?* Ensimmäiseen aiheeseen liittyi-

vät muun muassa *Lotte Weilgaardin* esitelmä *Ekstraktion af terminologiske data ved hjælp af den Prominente Metode* sekä *Pirjo Soinisen* esitelmä sanastotyön tietoteknisistä apuvälineistä (ks. Terminfo 2/1999, s. 7–10).

Erityisesti Ruotsissa on viime aikoina keskusteltu paljon jälkimmäisestä aiheesta eli tieteen ja tutkimuksen kansainvälistymisen vaikutuksista kieleen. Ruotsissa on huomattu, että joillakin aloilla tutkijoiden välinen kommunikaatio tapahtuu lähinnä vain englannin kielellä, mikä merkitsee sitä, että alan ruotsinkielinen termistö ei pysy kehityksessä mukana. Tähän liittyi myös yksi symposiumin mielenkiintoisimmista esitelmistä: *Helena Palm* Tukholman yliopiston molekyylibiologian laitokselta puhui aiheesta *Molekylärbilogisk terminologi på svenska – eller inte?*

Molekyylibiologia on biologian haara, joka tutkii elävissä soluissa esiintyvien orgaanisten yhdisteiden molekulaarisia ominaisuuksia. Molekyylibiologinen tutkimus on kansainvälistä, tutkimustyö ja raportointi ovat perinteisesti tapahtuneet englannin kielellä. Ala on myös hyvin nopeasti kehittyvä, uusia käsitteitä syntyy jatkuvasti ja sitä myötä myös uusia termejä. Lisäksi käsitteet muuttuvat kehityksen mukana: useat alan termit viittaavat nykyään eri käsitteisiin kuin aikaisemmin. Vaikka tutkijoille riittäisikin englanninkielinen kommunikaatio, niin myös suurta yleisöä kiinnostaa, mitä alalla tutkitaan, ja jotta alan tutkimustuloksista voitaisiin viestiä muillekin kuin alan ihmisille, tarvitaan omakielistä termistöä. Helena Palm in tavoitteena onkin saada aikaan ruotsalaista Datatermgruppenia (ks. <http://nada.kth.se/daterm>) muistuttava molekyylibiologista termistöä käsittelevä verkosto, jonka työn tulokset olisivat samalla tavoin käytettävissä [www:n välityksellä](http://www.n.välityksellä) kuin Datatermgruppenin.

Kansainvälistymisen vaikutuksia kieleen käsittelevät lisäksi *Johan Myking* Bergenin yliopistosta esitelmässään *Frå domeneerobring til domenetap på norsk*

kontinentalsokkel? ja *Birgitta Lindgren* Nordiska Språkrådetista esitelmässään *Internationalisering och domänförlost*.

Nina Godenhjelm Nokia Telecommunicationsista (NTC) puolestaan puhui termipankin laadusta ja käytettävyydestä esimerkkinään Nokian sisäinen termipankki. Termipankin käyttäjien parissa tehtiin asiakaskysely syksyllä 1998. Kyseilyn avulla haluttiin selvittää, miten termipankki palvelee käyttäjiään. Nokian kaltaisessa suuressa yrityksessä termipankin käyttäjät ovat hyvin erilaisia: vaikka suurin osa käyttäjistä on kääntäjiä ja teknisiä kirjoittajia, niin myös suunnittelijat hyödyntävät työssään termipankkia. Kyselyn mukaan termipankin käytettävyyteen vaikuttavat termipankin sisältämän tiedon luotettavuus, termitietueen rakenne ja merkitsemistavat, termipankin kattavuus sekä käytettävät sovellukset.

Jotta termipankista ylipäätään olisi hyötyä käyttäjilleen, täytyy termitietueissa olla riittävästi tietoa kustakin käsitteestä. Nokian termipankin termitietueet sisältävät tavallisimmin termin, vastineita muutamilla kielillä ja määritelmän. Kyseilyn vastanneet käyttäjät etsivät useimmiten nimenomaan määritelmiä, vastineita tai lyhenteitä, mutta näiden lisäksi huomautukset ja esimerkit antavat käyttäjille arvokasta lisätietoa. Koska Nokian termipankin tarkoituksena on yhdenmukaistaa dokumentaatioissa käytettävää kieltä ja parantaa siten dokumenttien ymmärrettävyyttä, termitietueisiin on yleensä merkitty, mikä on suositettava termi. Synonyymit ja hylättävät termit sekä termistä mahdollisesti käytettävät lyhenteet löytyvät myös tietueesta.

Kohti vuotta 2000

Tanskan terminologiaryhmän puheenjohtaja *Bente Kristensen* avasi Nordtermin yleiskokouksen vetämällä yhteen Nordtermin haasteita ja vahvuuksia vuosittu-
hannen vaihteen lähestyessä. Ajalle ominaiset piirteet, kuten lisääntyvä kansain-

välistyminen ja globalisoituminen, tietotekniikan ja kieliteknologian kehittyminen sekä verkostoituminen vaikuttavat myös Nordtermin toimintaan. Nordtermin vahvuuksina Kristensen piti sitä, että Nordterm-tapaamisten ja -kurssien myötä terminologinen kompetenssi ja yhteistyö erilaisten organisaatioiden välillä on lisääntynyt. Mukaan on lisäksi tullut uusia kohderyhmiä ja erikoisaloja. Nordtermin etuna on myös se, että sen piirissä tutkimuksella, käytännön sanastotyöllä ja opetuksella on mahdollisuus "löytää toisensa". Nordterm antaa mahdollisuuden asiantuntijoiden ja terminologioiden väliselle yhteistyölle samoin kuin yhteistyölle elinkeinoelämän ja muun yhteiskunnan kanssa. Yksi Nordtermin tärkeimmistä vahvuuksista on tietenkin yhteinen pohjoismainen identiteetti.

Kriittisiäkin ääniä kuului: Kristensenin luettelemista vahvuuksista huolimatta *Heribert Picht* Kööpenhaminan kauppa- ja korkeakoulusta peräänkuulutti uudistuksia Nordtermin organisaatioon. Nordtermin puitteissa tapahtuva terminologinen työ tehdään Nordtermin työryhmissä, joista ensimmäinen eli tavallisesti AG 1 käsittelee terminologista tutkimusta, terminologian opetusta ja tietotekniikkaa. Terminologinen tutkimus, käytännön sanastotyö ja opetus ovat alusta alkaen olleet Nordtermin piirissä tiiviissä vuorovaikutuksessa keskenään. Pichtin mukaan kaikki tutkijat eivät kuitenkaan 1990-luvun alkupuolelta lähtien ole enää pystyneet samaistumaan AG 1:n toimintaan. Picht ehdottikin, että Nordtermin puitteissa perustettaisiin kolme foorumia:

1. teoreettinen ja soveltava terminologinen tutkimus
2. terminologinen koulutus
3. käytännön sanastotyö.

Nämä foorumit voisivat sitten järjestää keskuudessaan sopiviksi katsomiaan tilaisuuksia, esimerkiksi seminaareja tai workshopeja, joissa käsiteltäisiin kyseisen foorumin alaan liittyviä asioita ja ongelmia. Siten sekä tutkijat, terminologian opetta-

jat että käytännön sanastotyön tekijät saisivat enemmän irti pohjoismaisista tapaamisista. Picht ei kuitenkaan halua rakentaa raja-aitoja näiden ryhmien välille, vaan toivoo, että yhteistyö ja tiedonvaihto ryhmien välillä jatkuisi edelleen joka toinen vuosi järjestettävän Nordterm-symposiumin kautta.

Pichtin ehdotus ei saanut ainakaan välitöntä vastakaikua, vaan monista puheenvuoroista kävi ilmi, että tutkijoiden, opettajien ja käytännön sanastotyön tekijöiden yhteiset tapaamiset ovat Nordtermin rikkaus. Esimerkiksi *Johan Myking* korosti, että Nordterm on ainoa pohjoismainen foorumi, jossa käsitellään terminologiaan liittyviä kysymyksiä ja siksi on tärkeää, että se pysyy liberaalina ja avoimena foorumina. Myös *Anna-Lena Bucher* ruotsalaisesta Tekniska nomenklaturcentralenista oli sitä mieltä, että Nordtermin monipuolisuus on sen rikkaus, esimerkiksi terminologian opetus on dialogia, joka ammentaa tutkijoiden, opettajien ja käytännön sanastotyön tekijöiden välisestä yhteistyöstä. Samoin *Virpi Kalliokuusi* vakuutti, että käytännön sanastotyön tekijöille on tärkeää vaihtaa tietoa, kokemuksia ja työtuloksia — myös tutkijoiden kanssa.

Nordterm-päivien päätteeksi Nordtermin johtoryhmän puheenjohtajuus siirtyi TSK:lle ja Virpi Kalliokuuselle. Seuraavat Nordterm-päivät järjestetään Suomessa vuonna 2001.

Välkommen till www.nordterm.net

Lena Jolkkonen

I Terminfo 2/1998 ingick en artikel om det samnordiska MLIS-projektet Nordterm-Net, vars målsättning var att skapa en knutpunkt på Internet för terminologisk information. Projektet är nu avslutat och det konkreta resultatet kan beses på webbadressen <http://www.nordterm.net>.

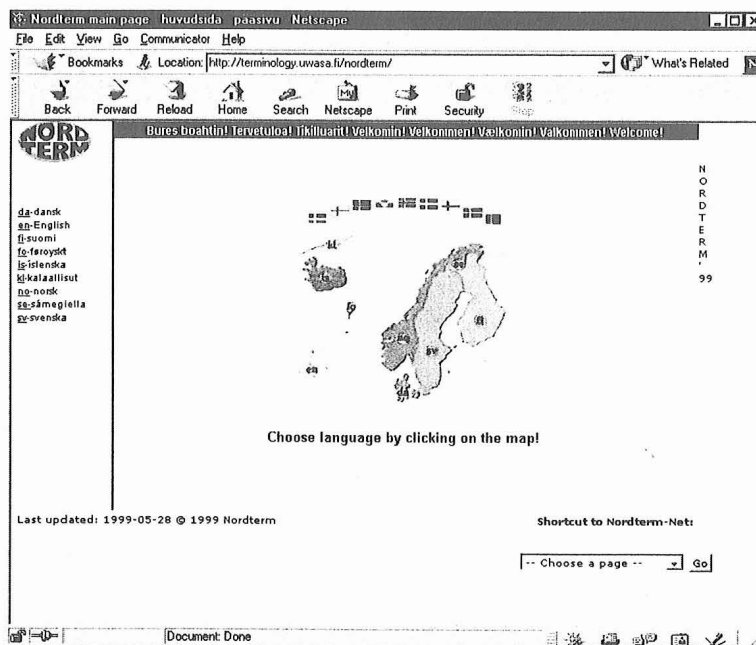
Nordterm-Net är det senaste och mest omfattande projekt som genom tiderna utförts inom Nordterms ramar. Idén bakom projektet var att skapa en plats där de som är intresserade av terminologi kan mötas, utbyta åsikter och få information. Projektet avsparkades i början av 1998 och i somras var målsättningen uppnådd: en webbplats med information om terminologi i Norden och en termbank med nordiska samlingar, Nordterm-banken, var tillgängliga på Internet.

Nytt för Nordterm-samarbetet denna

gång var, att det rörde sig om ett EU-projekt, ett projekt som hörde till Europeiska kommissionens MLIS-program (Multilingual Information Society). Utöver Nordterms "kärna", d.v.s. Tekniska nomenklaturcentralen (TNC), Rådet för teknisk terminologi (RTT), Centralen för Teknisk Terminologi (TSK), DANTERMcentret, Íslensk málnefnd och Sámi Instituhtta, medverkade även Nordiska språkrådet samt universiteten i Vasa och Bergen i projektet. TNC åtog sig som den största nordiska terminologicentralen koordinatör-rollen i projektet.

Terminologisk information på webben — på nio språk

En av de viktiga principerna i projektet var att få med även de små nordiska språken i samarbetet. Tack vare det stora antalet partner och Nordiska språkrådets

kontakter till de mindre språken, lyckades målsättningen enligt alla förväntningar i detta hänseende. Nordterm-Nets webbsidor finns på hela nio språk: danska, finska, färiska, grönländska, isländska, norska, samiska, svenska och engelska. På de norska sidorna används både bokmål och nynorska och samiskan är nordsamiska, den mest förekommande varianten.

På webbplatsens ingångssida väljer man det språk man önskar och eftersom informationen finns parallellt på alla språk kan man byta språk mitt i bläddrandet genom att trycka på önskad språkknapp i vänstra ramen på webbsidan. Efter språkval kan man välja mellan webbplatsens fyra informationskanaler: *Nordterm* innehåller information om organisationen och *Nordterm-Net* berättar om själva projektet. I *Nordterm-Forum* finns en mängd nyttig terminologisk information med relevans speciellt i Norden, bl.a. finns där adresser, publikationer, aktuella evenemang och länkar till ordlistor. Där finns också ett diskussionsforum där man kan diskutera allt som har med terminologi att göra, både mera allmänna frågor och enskilda termproblem. För att få en nordisk terminologidebatt igång här, är alla välkomna med sina inslag. I den fjärde delen finns *Nordtermbankens* söksidor och där kan man avgiftsfritt göra sökningar i termbanken eller välja en länk till någon annan viktig termbank eller terminologisamling från en sida som kallas *Ingången till nordisk terminologi (Nordic Termbank Gateway)*. På Nordtermbankens söksidor kan användaren välja mellan en enkel sökning och en avancerad sökning där man kan göra indexsökningar och använda de booleska operatorerna.

De första versionerna av Nordterm-Nets webbsidor blev tillgängliga på Internet redan senaste höst. Arbetet gjordes främst av Vasa universitet med stöd av TSK och TNC. Efter det har sidorna kompletterats både med innehåll och nya

språk och alla nio parter deltog givetvis i översättningen av sidorna.

Skapandet av Nordtermbanken

Avsikten med Nordtermbanken var att få en termdatabas som innehåller nordiska terminologier av hög kvalitet tillgänglig på Internet.

Valet av termbanksprogramvaran var en av projektgruppens första uppgifter och skedde efter att utbudet på marknaden kartlagts och flera olika programalternativ testats. För provkörningen gjordes en demotermdatabas och programvarorna rangordnades med hjälp av en urvalskriterielista. Bland annat förutsattes det att programmet måste klara av de nordiska språkens olika teckenuppsättningar och alfabetiseringar, att sökegenskaperna skulle vara tillräckligt utvecklade och att gränssnittet skulle vara möjligt att ha på flera språk. Det fanns ingen programvara som uppfyllde alla krav, men i första skedet används en programvara som med litet anpassnings- och utvecklingsarbete fungerar tillfredsställande. Bl.a. utformades sökgränssnittet enligt projektgruppens önskemål. Tidtabellen för projektet var stram och tillät inte något grundligare utvecklingsprojekt, men programvarorna vidareutvecklas kontinuerligt och en annan programvara kan bli aktuell i ett senare skede.

Utöver val av programvara var det också viktigt att få ett bra innehåll i termbanken. Alla innehavare av nordiska terminologier i elektronisk form kunde lägga in sitt material i Nordtermbanken förutsatt att vissa kvalitetskrav uppfylldes. Kraven var, att det skulle finnas termer på minst ett nordiskt språk och helst definitioner. Den som ville medverka kunde alternativt länka sitt material till Nordterm-Nets webbsidor. Kartläggningen och insamlingen av det elektroniska ordlistematerial utfördes av projektets alla nio partner för att materialet skulle re-

presentera alla nordiska länder. Ett gemensamt frågeformulär om intresse för medverkan gjordes av projektgruppen och skickades ut till potentiella innehavare av terminologier. Frågeformuläret finns även utsatt på webbplatsen. Intresset för medverkan var stort och insamlingen av material fortgår, så alla som har terminologier i elektronisk form och är intresserade att publicera sitt material på Nordterm-Nets sidor, kan kontakta någon av projektets partner.

En av arbetsfaserna i projektet var att få alla termdatabaser som skulle matas in i Nordtermbanken i exakt samma format. Redan tidigare har terminologicentralerna i Finland, Sverige och Norge haft ett gemensamt termpostformat – NTRF eller Nordiskt termpostformat – i användning. Det har dock funnits vissa nationella variationer i formatet och eftersom det i detta projekt också kom en hel del material från annat håll, beslöts det att formatet skulle omarbetas och preciseras för att få en version som mötte Nordterm-Nets behov. Efter att formatet var klart återstod ännu konverteringen av allt material, vilket terminologicentralerna gjorde i samrådan med varandra.

Projektadministration enligt EU:s modell

Traditionellt har det nordiska terminologisamarbetet inom Nordterm varit mycket informellt, men i och med att Nordterm-Net var ett EU-projekt, togs även mera officiella arbetssätt i bruk. Planläggning, rapportering och kostnadsredovisning skulle ske enligt EU:s kutym. Det lades ner mycket arbete på projektet redan i planläggningskedet, innan det fanns någon visshet om EU-pengar beviljas eller inte. Projektet delades in i tolv arbetsfaser och för varje fas måste det förutses vem av parterna som utför arbetet och hur mycket tid som krävs. I ett projekt där någonting nytt skapas är det självfallet inte alltid så lätt eller ens möj-

ligt att göra det. När projektet väl kommit igång, skulle allt rapporteras, varje arbetsfas skulle rapporteras skilt och därtill kom årsrapporter samt andra administrativa rapporter och en detaljerad kostnadsredovisning. För alla parter medförde detta att en hel del av projektets arbetstid gick åt till administration. Å andra sidan erhöles förstås en ny kompetens på detta område. TNC, som var projektets koordinator, bar utan tvekan den överlägset tyngsta arbetsbördan och det största ansvaret för administrationen. Det stora antalet partner, som å ena sidan var projektets styrka, gjorde å andra sidan inte heller koordinators administrativa arbete lättare.

De övriga arbetsuppgifterna fördelades så gott det gick parterna emellan och alla deltog åtminstone i översättning av webbsidorna och insamling av terminologiskt material. Koordineringen av arbetet och kommunikationen mellan de nio parterna skedde delvis på gemensamma konsortiemöten och däremellan per e-post eller på mindre gruppmöten.

Finansieringen av Nordterm-Net-projektet

MLIS-projekten finansieras till ca en tredjedel av EU, resten av pengarna skall ansökas nationellt eller komma från medverkande organisationer. Nordterm-Nets totala kostnader uppgick till ca 750 000 euro. Utöver EU-pengar beviljades projektet 300 000 dkr av Nordiska kulturfonden och 400 000 nkr av Nordiska språkrådet, de senare främst för att säkra de små språkens medverkan i projektet. Dessutom fick några partner pengar från olika nationella fonder för finansiering av projektet.

Fortsättning följer

Nordterm-Net-projektet avslutades officiellt i slutet av juni 1999, men i verkligheten började Nordtermbankens liv först

då i och med att den blev tillgänglig för allmänheten på Internet. Innehållet är inte heller det slutliga — fördelen med en termbank är ju just den att innehållet lätt kan kompletteras och uppdateras. För att sköta och koordinera underhålls- och uppdateringsarbete av både termbanken och webbsidorna behövs ett Nordterm-Net-sekretariat. Vilken laglig form sekretariatet skall få och hur arbetet skall fördelas och finansieras, diskuteras under höstens lopp. Under tiden har RTT åtagit sig arbetet med Nordtermbanken och TSK uppdateringen av webbsidorna. Det

finns ännu planer på att officiellt lansera Nordtermbanken i Paris i oktober, samtidigt som INESTERMS (ett annat MLIS-projekt) webbplats för standardiserad terminologi presenteras. Projektet och dess resultat har marknadsförts både elektroniskt, skriftligt och muntligt på ställen där terminologiintresserade människor rört sig. Därmed hoppas projektgruppen att de användare som kan ha nytta av Nordtermbanken och Nordterm-Nets webbsidor hittar fram till informationen.

Osmo Ranta (1926—1999) in memoriam

Tekniikan Sanastokeskuksen hallituksen pitkäaikainen jäsen, diplomi-insinööri Osmo Ranta kuoli 31. toukokuuta 1999. Hän oli kuollessaan 72-vuotias.

Osmo Ranta valmistui diplomi-insinööriksi Teknillisestä korkeakoulusta (TKK) 1953, minkä jälkeen hän toimi muun muassa fysiikan assistenttina TKK:ssa, toimistoinsinöörinä Atomiennergianeuvottelukunnassa ja koulutuspäällikkönä insinöörijärjestöjen koulutuskeskuksessa INSKOssa. Vuodesta 1971 hän työskenteli opetusministeriössä, aluksi apulaistoinnistopäällikkönä ja vuodesta 1974 lähtien opetusneuvoksena. Näiden toimiensa ohella hän opetti TKK:ssa, osallistui sekä kotimaisten että kansainvälisten insinöörijärjestöjen toimintaan, kirjoitti artikkeleita eri tietosanakirjoihin, toimi muun muassa Suomen Mensan puheenjohtajana ja harrasti musiikkia.

Osmo Ranta oli varsin kielitaitoinen mies, hän oli suorittanut muun muassa valantehneen kielenkääntäjän tutkinnon

ja osallistui ahkerasti Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton asiatekstikääntäjien jaoston toimintaan. Paitsi vieraista kielistä Ranta oli kiinnostunut myös suomen kielestä, hän oli pitkään suomen kielen lautakunnan jäsen.

Tekniikan Sanastokeskus ry:n piirissä Osmo Ranta oli tärkeä vaikuttaja etenkin toiminnan alkuvuosina. Hän järjesti mm. terminologiaan liittyviä koulutustilaisuuksia ja hoiti suhteita muiden Pohjoismaiden sanastokeskuksiin. Sanastokeskuksen hallituksessa Ranta oli mukana aina vuoteen 1988 asti. Senkin jälkeen hän seurasi aktiivisesti yhdistyksen toimintaa ja osallistui jäsenkokouksiin muun muassa Suomen Fyysikkoseuran ja Teknillisten tieteiden akatemian edustajana.

Osmo Rannan kirjoittama katsaus tekniikan sanastotoiminnan vaiheista 1900-luvulla julkaistiin TSK:n 15-vuotisjuhlan yhteydessä vuonna 1989 nimellä *Tekniikka suomeksi — suomen kielen kehitys tekniikan kieleksi*.

KIRJALLISUUTTA

Kunnallishallinnon sanasto

Suomen Kuntaliitto on julkaissut *Kunnallishallinnon sanastosta* suomi—saksa—suomi-version. Sanaston tarkoituksena on yhdenmukaistaa kunnallisanan termeistä käytettäviä saksankielisiä vastineita. Sanaston alussa luodaan katsaus suomalaiseseen kunnallishallintoon sekä suomeksi että saksaksi. Sanasto sisältää noin 850 Suomen kunnallis- ja julkishallintoon liittyvää termiä, joista suurimmalle osalle on annettu vastineen lisäksi myös saksankieliset selitykset. Lisäksi sanastossa on saksalais-suomalainen hakemisto.

Sanasto maksaa noin 180 mk, ja sitä voi tilata Suomen Kuntaliiton julkaisumyynnistä, puhelin (09) 771 2199, tilausnumero 505599.

Kunnallishallinnon sanasto suomi—saksa—suomi. Suomen Kuntaliitto, Helsinki 1999. 93 sivua. ISBN 951-598-162-X.

Uusin "talvitie"

Tekniikan tohtori Yrjö Talvitien alulle panema tekniikan ja kaupan sanakirjasarja on saanut tänä vuonna jälleen jatkoa, kun sarjassa on ilmestynyt viides, uusittu laitos *Saksa—suomi tekniikan ja kaupan sanakirjasta*. Sanakirjassa on otettu huomioon saksan uudet oikeinkirjoitussäännöt, ja lisäksi sanakirjaa on laajennettu noin 40 000 uudella hakusanalla, kaikkiaan hakusanoja on nyt noin 200 000.

Kirja maksaa noin 850 mk, ja sitä saa kirjakaupoista.

Jyrki K. Talvitie. Saksa—suomi tekniikan ja kaupan sanakirja. WSOY, Juva 1999. 1284 sivua. ISBN 951-0-21626-7.

EU:n ohjelmien nimet

Euroopan komission käännöspalvelun terminologia ja kielituki -yksikkö on laatinut yhteisöohjelmien ja -aloitteiden nimiä käsittelevän sanaston. Sanasto on tarkoitettu kaikille, jotka tarvitsevat tietoa EU:n ohjelmien lyhenteistä ja lyhentämättömistä nimistä unionin virallisilla kielillä. Sanastoa voi tilata osoitteesta Secrétariat SdT/AGL/3-HDL; European Commission; JECL 2/174; 200, rue de la Loi; B-1049 Brussels.

List of Community programmes and initiatives. 7. p. European Commission, Translation Service, Terminology and Language Support Services, 1999. 97 sivua.

Näköradioasennesanakirja

Erkki E. Salokorpi on laatinut televisioalalle aikoville, alalla jo vaikuttaville tai alasta muuten vaan kiinnostuneille hauskoja ja nokkelia selityksiä sisältävän sanaston, joka luo katsauksen ohjelmatyöntekijöiden ammattikieleen ja -slangiin.

Sanakirjaa voi tilata sähköpostitse osoitteesta hilkka.salo@yle.fi, ja se maksaa noin 80 mk.

Salokorpi, E. Erkki. Rytö — Näköradioasennesanakirja. Salosalo, Tampere 1998. 94 sivua. ISBN 952-91-0613-0.

Sanastostandardit

Suomen Standardisoimisliitto on julkaissut kaksi venttiileihin liittyvää sanastostandardia, joista toinen käsittelee venttiililyyppettä ja toinen venttiilien osia. Molemmat standardit sisältävät termejä ja määritelmiä suomeksi ja englanniksi, jäl-

kimmäinen osa sisältää vastineet termeille myös saksaksi ja ranskaksi.

SFS-EN 736-1 Venttiilit. Terminologia. Osa 1: Venttiilityyppien määritelmät. Suomen Standardisoimisliitto, Helsinki 1996. 13 sivua.

SFS-EN 736-2 Venttiilit. Terminologia. Osa 2: Venttiilien osien määritelmät. Suomen Standardisoimisliitto, Helsinki 1998. 15 sivua.

Pyörrevirtatarkastuksen sanasto

Viides osa rikkomattomaan aineenkoetukseen liittyvistä sanastostandardeista sisältää pyörrevirtatarkastuksessa käytettyjä termejä ja määritelmiä englanniksi, saksaksi ja ranskaksi. Lisäksi sanastossa on annettu termeille suomenkieliset vastineet.

SFS-EN 1330-5 Rikkomaton aineenkoetus. Sanasto. Osa 5: Pyörrevirtatarkastuksessa käytetyt termit. Suomen Standardisoimisliitto, Helsinki 1999. 91 sivua.

Hitsausliitosten sanasto

Sanastostandardissa SFS-EN 12345 on määritelty tärkeimmät hitsaustekniset termit suomeksi, englanniksi ja saksaksi. Lisäksi standardista löytyy liitosmuotoja havainnollistavia kuvia.

SFS-EN 12345 Hitsaus. Hitsausliitosten monikielinen kuvallinen sanasto. Suomen Standardisoimisliitto, Helsinki 1999. 44 sivua.

Kuljetuspyörä- ja irtopyöräsanasto

Kuljetus- ja irtopyöriin liittyvä sanastostandardi sisältää muun muassa pyöriä ja niiden kiinnitystä koskevaa termistöä suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, ranskaksi, saksaksi, hollanniksi ja italiaksi sekä määritelmiä suomeksi ja englanniksi.

SFS-EN 12526 Kuljetuspyörät ja irtopyörät. Sanasto, suositeltavat tunnukset ja monikielinen sanakirja. Suomen Standardisoimisliitto, Helsinki 1999. 51 sivua.

Kaikkia edellä mainittuja sanastostandardeja voi tilata Suomen Standardisoimislii-

tosta, puhelin (09) 149 9331, faksi (09) 146 4914, sähköposti sales@sfs.fi.

TKE '99

Kansainvälinen terminologian ja tietämystekniikan konferenssi TKE (Terminology and Knowledge Engineering) järjestettiin viidennen kerran elokuussa Innsbruckissa Itävallassa. Konferenssin tarkoituksena on tuoda esille tieteidenvälistä tutkimusta ja kehitystä terminologian, informaatiotutkimuksen ja tietojenkäsittelytieteen aloilta. Konferenssissa pidetyt esitelmät ovat saatavana TermNetin (International Network for Terminology) julkaisemana.

Peter Sandrini (toim.) TKE '99, Fifth International Congress on Terminology and Knowledge Engineering 23–27 August 1999, Innsbruck, Austria. TermNet, Wien 1999. 832 sivua. ISBN 3-901010-24-6.

Terminologi och språkvård

Nordiska språkrådet järjesti viime keväänä Gentoftessa Kööpenhaminan lähellä konferenssin kielenhuollon ja terminologisen sanastotyön suhteesta. Konferenssin tarkoituksena oli antaa terminologeille ja kielenhuoltajille mahdollisuus keskustella siitä, millaisena he näkevät tehtävänsä sekä kielenhuollon ja sanastotyön suhteen.

Konferenssin esitelmistä koottua artikkelikokoelmaa *Terminologi och språkvård* voi tilata Nordiska språkrådetista osoitteella Rikke Hauge, Postboks 8107 Dep, N-0032 Oslo, puhelin +47-2242 0570, faksi +47-2242 7676, sähköposti hauge@spraakrad.no. Julkaisu maksaa 50 Norjan kruunua.

Lindgren, Birgitta (toim.). Terminologi och språkvård. Rapport från en konferens den 24–26 april 1998 i Gentofte. Nordiska språkrådet 1999. 71 sivua. ISBN 82-7433-037-4.

TERMIHARAVA

Termiharava-palstalla käsitellään ajankohtaisia tai ongelmallisiksi osoitautuneita termejä. Lukijat voivat lähettää lehden toimitukselle ehdotuksia sopivista aiheista.

Hyviä käytäntöjä

Erilaisten kemiallisten aineiden kuten kasvinsuojeluaineiden, lääkkeiden ja lisäaineiden toksisuustutkimusten laadun parantamiseksi ja mahdollisimman luotettavien tulosten saamiseksi on kehitetty niin sanotun *hyvän laboratorikäytännön* (*good laboratory practice* eli *GLP*) periaatteet. Hyvä laboratorikäytäntö edellyttää laboratoriolta *vakioitujen toimintaohjeiden* (*standard operating procedures* eli *SOP*) laatimista ja noudattamista sekä laadunvalvonnan järjestämistä.

Usein hyvään laboratorikäytäntöön liittyy myös käsite *hyvä kliininen käytäntö* (*good clinical practice* eli *GCP*), joka ohjaa kliinisten kokeiden suunnittelua, suoritusta, valvontaa, tulosten analysointia ja raportointia.

hyvä laboratorikäytäntö

sv god laboratoriepraxis
da god laboratoriepraksis
en good laboratory practice
de gute Laborpraxis *f*
fr bonne pratique *f* de travail en laboratoire; bonnes pratiques *f pl* de laboratoire
es prácticas *f pl* correctas de laboratorio
it buona prassi *f* di laboratorio

hyvä kliininen käytäntö

sv GCP
da god klinisk praksis
en good clinical practice
de gute klinische Praxis *f*

fr bonne pratique *f* clinique
es buena practica *f* clinica
it buona prassi *f* clinica

Mikä on kunto?

Rakennusten korjaussuunnittelun pohjaksi tehdään nykyään kuntotutkimuksia. Niiden avulla pyritään määrittämään etukäteen korjausten sisältö ja laajuus ja varmistamaan siten lopputuloksen laatu ja kestävyys. Kuntotutkimuksella tarkoitetaan rakennuksen, rakennelman tai kiinteistöön kuuluvien laitejärjestelmien yksityiskohtaista tutkimista korjaustarpeiden täsmentämiseksi. Kuntotutkimus voi sisältää myös ainetta rikkovia menetelmiä esimerkiksi lahovaurioiden toteamiseksi.

kuntotutkimus

sv analys av byggnadens skick; tillståndsanalys
en building condition analysis

Arvokilpi

Termipalvelussa toistuu silloin tällöin kysymys, mikä on nimeltään se pieni sähkölaitteisiin kiinnitetty laatta tai kilpi, joka sisältää laitetta koskevia sähkötekniisiä tietoja. Sähkötekniisten tietojen lisäksi kilpi voi sisältää muun muassa valmistajan nimen, alkuperämaan, malli- tai tyyppimerkinnän sekä käyttöaikatietoja. Suomeksi tuota laattaa sanotaan arvokilveksi.

arvokilpi

sv märklåt
en rating plate
de Leistungsschild *n*
fr plaque *f* signalétique

SUMMARIES

Air bag vocabulary

Arts students *Leena Pouttu* from the University of Vaasa and *Elisa Viita* from the University of Tampere worked as trainees in TSK last summer. During the summer they prepared a mini vocabulary on air bags. TSK's director *Olli Nykänen* supervised their work.

The vocabulary includes air bag terms in four languages. The air bag terms used by vehicle importers and in motor vehicle literature are yet not established. One reason for this is certainly the rapid development in this field, but another reason is that each vehicle manufacturer tries to distinguish from competitors by using different words for air bags and their parts.

The concepts have been defined from a functional point of view in order to include the parts that are essential for the functioning of an air bag system regardless of manufacturers. The most important task was to clarify the position of the term *air bag* in the concept system. This proved to be difficult, because on the one hand the term is used to refer to the whole air bag system and on the other hand only to the air bag cushion. In this vocabulary the primary meaning of the term *air bag* is *air bag module*.

European terminologists in Paris

The European Association for Terminology (EAFT) organized the first *Conference on Cooperation in the Field of Terminology in Europe* in Paris in 17–19 May.

According to conference organizers the most important objective of the event was the discussion on different cooperation methods in the field of terminology. The establishment of EAFT's position as a cooperation body for experts working in the field was also one objective.

An excellent example of how to organize terminology work and terminological services efficiently on a national level was given by the representatives of the Catalanian terminology centre Termcat. In Catalonia terminology is a part of the official language policy of the province, and the availability of terminological services in Catalan has been guaranteed by public financing. Termcat coordinates all terminological research and practical terminology work in Catalonia, and its services include e.g. producing terminologies (dictionaries and term databases), consulting and language planning, and standardization of Catalan terms and concepts.

Although Termcat's strong organization and position in Spain is based on the effort to guarantee the status of a small language by the side of a dominant language, the Catalanian example is a good reminder to all the present and future EU member states on how important public terminological services are in preserving national languages and in the equal treatment of member state citizens.

In addition to Catalonians, the Nordic terminology centres received a fair amount of publicity in the conference. *Bodil Nistrup-Madsen* introduced the organization and activities of the Danish Danterm centre. *Virpi Kalliokuusi* from TSK and *Anna-Lena Bucher* from TNC

told about the working principles and cooperation traditions of terminology centres in Finland and Sweden.

Many lectures handled questions related to education in the field of terminology, and cooperation possibilities between different educational establishments were discussed. Many European countries have searched for ways to include terminological education more flexibly in the basic degrees of the institutions of higher education.

Nordterm '99

Nordic Nordterm days were organized in 13–16 June in Gentofte, near Copenhagen. This year's theme was *Terminology in the future information society*. The purpose of Nordterm days is to spread interest in terminology and terminological information. At the same time it is a forum for Nordic terminologists where they can meet and hear what is happening in the field of terminology in the Nordic countries.

These Nordterm days started with a one day course for those who teach terminology and terminology work. The course aimed at giving new ideas on how to teach terminology. The course started with a lecture by *Nelida Chan* from Canada. She told about her own teaching method which she uses as a teacher of terminology at the York University in Toronto. Chan emphasized the importance of mapping out the background, needs and expectations of the target group. It is also important to find out why the course participants are interested in terminology. After Chan's lecture different work groups were formed, and they discussed the needs and problems of various target groups, e.g. experts, translators and information specialists.

The main topics for the two day terminology symposium were *The use of language engineering applications for*

terminological purposes and Will the internationalization of science and research decrease the field of application of national languages in the Nordic countries? Especially in Sweden it has been noticed that in some fields scientists communicate with each other only in English, which means that the Swedish terminology in those fields does not keep up with developments. An interesting case in the field of molecular biology was presented by *Helena Palm* from the University of Stockholm.

Bente Kristensen, chair of Danish terminology group, opened the actual Nordterm meeting by summarizing the challenges and strengths of Nordterm as the turn of the millennium approaches. Kristensen considered as strengths that terminological competence and cooperation between different organizations have increased with Nordterm meetings and courses. New interest groups and special fields have also joined Nordterm work. One of the advantages of Nordterm is that within it researchers, people doing practical terminology work and teachers of terminology have a possibility to "find each other", to exchange ideas and to cooperate with each other.

Virpi Kalliokuusi from TSK will be the next chair of the Nordterm steering group, and the next Nordterm days will be organized in Finland in 2001.

Welcome to www.nordterm.net

Nordterm-Net is the latest and largest project that has ever been carried out within Nordterm. The idea behind the project was to create a place where those who are interested in terminology can meet, exchange ideas and get information. The project started in the beginning of 1998 and last summer the objective was reached: a web site with information on terminology in the Nordic

countries and a term bank, Nordterm-bank, were accessible on the Internet.

One of the main principles in the project was to involve the small Nordic languages, too. In this respect, the project was successful, and the Nordterm-Net's web pages are in altogether nine languages: Danish, Faroese, Finnish, Greenlandic, Icelandic, Norwegian, Sámi, Swedish and English.

On the start page of the web site the user chooses the desired language. After this the user may choose between four information channels. *Nordterm* contains information on the organization, and *Nordterm-Net* tells about the actual project. *Nordterm-Forum* contains a great amount of useful terminological information especially relevant to the Nordic countries. The fourth part is *Nordterm-bank* where the user may search for terms free of charge or activate a link to another term bank or terminology collection from a page called Nordic Termbank Gateway.

The intention of Nordtermbank was to have a term database that contains high-quality Nordic terminologies accessible on the Internet. All owners of such electronic terminologies can input their material in Nordtermbank if certain criteria are met. The criteria are that there must be terms at least in one Nordic language and preferably definitions.

A new thing for Nordterm cooperation this time was that the project was a part of the EU's MLIS (Multilingual Information Society) programme. This meant that planning, reporting and cost statements had to be done following the EU's style. For all project participants this meant a lot of administrative work. The EU gives one third of financing for the MLIS programmes, the rest of the money has to be raised on a national level or from the parties concerned. Nordterm-Net's total costs were about 750 000 euros.

Osmo Ranta in memoriam

Osmo Ranta (1926–1999) died on the 31st May. He was an important figure for TSK especially in the first years of TSK's existence. He organized e.g. training in terminology and maintained relationships with other Nordic terminology centres. He was a member of TSK's board of directors until 1988.

Literature

Kunnallishallinnon sanasto

The Association of Finnish Local and Regional Authorities has published a Finnish–German–Finnish version of the Local Government Vocabulary. The purpose of the vocabulary is to unify the German equivalents used for the local government terms. The vocabulary contains about 850 terms with German equivalents and in many cases definitions in German.

Terminology standards

The Finnish Standards Association SFS has published terminology standards on the following subjects: types of valves, components of valves, eddy current testing, welded joints, and castors and wheels. These standards may be ordered from SFS.

Terminologi och språkvård

The Nordic Language Council organized a conference on the relationship between language planning and terminology work last autumn. Now the Council has published an article collection of the conference lectures, and it may be ordered from the Council.

Detailed publisher and order information can be found in the Finnish article, pp. 22–23.

TEKNIIKAN SANASTOKESKUS RY (TSK) CENTRALEN FÖR TEKNISK TERMINOLOGI RF

Tekniikan Sanastokeskus tarjoaa erikoisalojen termistöön, sanastoihin ja sanastotyöhön liittyvää tietoa ja asiantuntijapalveluja. TSK:n päätoimintamuotoja ovat sanastoprojektit, termipankki ja termipalvelu.

TSK julkaisee Terminfo-lehden ohella erikoisalojen sanastoja ja sanaluetteloita. Nämä tallennetaan yleensä myös suora-käyttöiseen termipankkiin TEPAan.

TSK:n kirjastossa on laaja kokoelma eri alojen sanastoja, sanakirjoja, sanastoluonnoksia ja sanastostandardeja. Kirjasto on avoinna arkisin klo 8.30–16.00.

TSK on perustettu 1974, ja sen jäseninä on yrityksiä, liikelaitoksia, käännöstoimistoja ja aatteellisia yhdistyksiä. TSK tekee tiivistä yhteistyötä sekä jäsenistönsä että muiden sanastotyöstä kiinnostuneiden yhteisöjen kanssa.

TSK:N YHTEYSTIEDOT:

osoite Albertinkatu 23 A 12
 00120 Helsinki
puhelin (09) 2709 1060
faksi (09) 608 859
sähköposti tsk@tsk.fi, terminfo@tsk.fi
Internet <http://www.tsk.fi>

Termipalvelu (maksullinen ei-jäsenille)

puhelin (09) 608 876
faksi (09) 608 859
sähköposti termipalvelu@tsk.fi